Marie Dobešová ve své diplomové práci s názvem *Podhoubí prašivky* zkoumala téma psychického onemocnění u lidí bez domova. Po úvaze se rozhodla zvolit metodu kvalitativního výzkumu, který se stal rozsáhlým myceliem její sochařské realizace. V prvním kroku zmapovala přístupy lokálních umělců a umělkyň pracujících s obdobnou tématikou. Následně hledala přístup, který by byl co možná nejvíce etický. Za tímto účelem oslovila odborníky a odbornice na sociální práci z několika pražských organizací zabývajících se problematikou bezdomovectví, s jejichž pomocí vypracovala svou metodiku, a skrze které oslovila dva vybrané subjekty: muže a ženu, s nimiž navázala spolupráci. S oběma se scházela za účelem pravidelných rozhovorů. Nasbírala desítky hodin hrubého materiálu. Jednotlivá sezení respondentům proplácela prostřednictvím grantu, který si pro tento účel sama obstarala. Situaci ošetřila smlouvou vymezující rozsah vzájemné spolupráce a využití získaných dat. Pro schůzky si zajistila neutrální prostředí, ve kterém se obě strany mohly cítit bezpečně. Za důležité považujeme, že si udržela etický odstup od zkoumaných subjektů, když se dokázala ve správný moment odpojit.

Marie se o sociální tematiku zajímá dlouhodobě. Bezdomovectví zpracovávala již jako svůj maturitní projekt. Během studia na Akademii výtvarných umění v Praze stojí za zmínku dílo *Pro vaše dobro*, které se věnovalo dopadům nelehké rodinné situace na dětskou psychiku. Její práce se v minulosti vyznačovala někdy až hraniční mírou emocionálního vcítění do situací druhých. V diplomové práci se díky poctivé metodice podrželo tuto linii udržet v příjemném balancu nehodnotícího sdělení.

Mariino dílo se rozpíná po velké části výstavní plochy a připomíná ve svém gestu dynamické klubko. Organicky zkroucená ocelová konstrukce s přiznanými spoji připomíná elektrické rozvody. Na ní se výhružně v různé výšce od země pohupují nafouklé útvary z vrstveného barevného papíru. Materiál autorka zvolila záměrně: odkazovala k přežití v kontextu ulice. Při bližším pohledu je patrné, že papíry jsou zaplněné texty osobních výpovědí. Jejich čitelnost je znemožněna četnými zásahy řezákem. Moment znečitelnění konvenuje s problematikou, která je často špatně uchopitelná. Takovou volbou se Marie vymezuje vůči předpokladu, že sociální tematika musí být vždy jasně komunikovaná. Své dílo jako by budovala odspodu, přímo z žité zkušenosti tak, jak naznačuje název a vytváří tak pozvánku do oblasti zájmu.

Marie vnáší do sochy práci s barevností. Nakyslé tóny evokující autobusovou zastávku jako by se snažily diváctvo odehnat. Dílo se tak staví na obranu svých lidských předobrazů a zatímco zve svou otevřeností, dokáže se i patřičně odvracet. K takovému čtení ponouká i samotný výraz *prašivka*. V práci se objevuje motiv stržení: plakátovací plochy, závoje, strupu. Čepel řezáku projíždí skrz vrstevnatý nános problematiky a odhaluje její vnitřek. Mapy na objemech jako by připomínaly cokoliv od kožních onemocnění po zdlouhavé hodiny zeměpisu. O místní určení se tu totiž jedná: města a země kotví příběhy respondentů, kteří se sice nikdy nesetkali, ale při pohybu pozorovaným územím k jejich setkání dojít mohlo. Příběhy se prolínají a tvoří souvislou výpověď o absenci záchytné sítě v podobě rodiny či sociálního systému, která by je dokázala uchránit před odchodem mimo společnost. Oceňujeme rozhodnutí nejít cestou dvou oddělených portrétů, čímž se autorka vyhnula čtení identitární optikou a zdůraznila univerzalitu zkoumaného problému.

V průběhu práce Marie zjistila, že by do své sochařské instalace ráda zapojila zvuk, který by určil, jak bude diváctvo dílo prožívat. Na stole leželo mnoho variant včetně zapojení herců. Charakteristická dikce a rytmika určená řečovými vadami obou respondentů se ukázaly nakonec natolik nosné, že se Marie rozhodla text editovat pouze střihem. Z desítek hodin záznamů vybrala finálních několik minut. Ačkoli zkoušela zapojit zvuk přímo do instalace, ve výsledku se rozhodla využít sluchátka kvůli akustice místnosti. Tato varianta se nám zdá šťastná, protože divák může se zvukovou výpovědí pobýt v intimitě s dílem. Marie ponechala v nahrávkach svůj hlas, dlouhé pomlky v mluvě na úkor výpovědi i šum prostředí. Přes použití nahrávek nás dialogičnost díla odkazuje k principu divadelního aktu. Každé ze dvou sluchátek reprezentuje jednoho z respondentů. Můžeme pozorovat, jak na nás dílo působí ve společnosti jednoho nebo druhého příběhu. Vzniká zde však i zajímavý moment, kdy

se dvojice diváků může zaposlouchat do rozdílných příběhů a sluchátka si pak vyměnit a nebo si příběh vyprávět ústně.

Marie vstoupila do tématu subjektivně skrze postavu sochařky a přesto se jí podařilo zůstat v pozadí, když se své pozice zhostila sebereflexivně a upřímně. Po hodinách strávených s respondenty, věnovala ještě mnohem více hodin přepisováním záznamů. Marie se do práce vložila celým tělem, když sama u svěráku ohýbala metry ocelových roxorů. Jako by si nárok na použití příběhů druhých potřebovala odpracovat a celý příběh si do hloubky sama odžít poslouchání neustále dokola jejich přerývaných hlasů a sípavých nádechů. Podhoubí složitých vnitřních zákonitostí vydestilovala a nalezla ideální formu. Její dílo je horizontální, věc se netyčí ale zjevuje, což prospívá i společné koexistenci děl dvou autorek v rámci jednoho výstavního prostoru.

V kontextu předchozí tvorby hodnotíme předloženou práci Marie Dobešové jako výbornou a doporučujeme udělení absolutoria.

David Fesl a Erika Velická

napsala: Erika Velická

